

Nieuwe ridder(lijke) orde in Nederland

Tom Versélewel de Witt Hamer

Heilige Militaire Constantijnse Orde van Sint-Joris

Op vrijdag 13 oktober jongstleden vond in de Kathedrale basiliek van Sint Bavo in Haarlem de plechtige investituur plaats van de ridders van de Constantijnse Orde. Tijdens deze investituur werden elf ridders in deze voor Nederland nieuwe katholieke ridderorde opgenomen nadat eerder in januari van dit jaar in de kanselarij van de orde te Rome, mgr. dr. J.W.M. Hendriks, bisschop van Haarlem, tot ridder grootkruis en prior voor Nederland werd benoemd. Met de investituur van nieuwe ridders werd gelijktijdig het Nederlandse prioraat ingericht. De orde is niet eerder in Nederland aanwezig geweest, maar kent wel enkele Nederlandse leden die echter tot een andere tak van de orde behoren. Hoe dat zit, leg ik hier uit.

De Heilige Militaire Constantijnse Orde van Sint-Joris is een huisorde van het huis Bourbon der Beide Siciliën. Het grootmeesterschap wordt geclaimd door twee pretendents, ten eerste door prins Pedro de Bourbon der Beide Siciliën, hertog van Calabrië en één van de grandes van Spanje. De andere pretendent is prins Carlo de Bourbon der Beide Siciliën, hertog van Castro.

De orde zou volgens een legende zijn gesticht door Constantijn de Grote (272-337) wat zoals zoveel le-

Het kruis van de Heilige Militaire Constantijnse Orde van Sint-Joris

gendes op fantasie berust. In de zestiende eeuw was het de Italiaanse familie van Albanese afkomst Angelo Flavio Comneno, die claimde af te stammen van Byzantijnse keizers en de Constantijnse Orde hadden heropgericht. Een nazaat van deze familie

liet de orde bij diens dood eind zeventiende eeuw na aan Francesco Farnese, de hertog van Parma. Via de familie Farnese is de orde vervolgens bij de Bourbons der Beide Siciliën terechtgekomen.

Ook al zijn meerdere pausen tot in het begin van de twintigste eeuw betrokken geweest bij activiteiten van de orde en ook hebben zij enkele kardinalen benoemd als geestelijk beschermer en heeft de orde een kerk in Rome, de orde behoort niet (meer) tot de officieel door de Heilige Stoel erkende pauselijke orden. Dit was anders

gebied van ridderlijke orden zijn het erover eens dat de Spaanse tak de rechtmatige is en dat de Italiaanse een 'tegen-orde' is. In 2014 leek het er even op dat er een verzoening tussen de beide takken zou komen en men elkaar over en weer zou erkennen, maar dat liep op niets uit. De in 2014 getekende overeenkomst werd in 2016 door prins Carlo herroepen.

Om het nog iets ingewikkelder te maken, bestaat er ook nog een derde Constantijnse Orde met een Bourbon aan het hoofd en wel de Nederlander prins Carlos de Bourbon de Parme, zoon van prinses

in de tijd dat de orde tot 1731 nog behoorde tot het huis Farnese.

In 1960 is er een scheuring binnen de orde opgetreden. Deze scheuring was het gevolg van een geschil over wie het hoofd van het huis Bourbon is ten gevolge van een verschil in interpretatie van het zogenaamde Verdrag van Cannes uit 1900 waarbij Don Carlos, prins de Bourbon der Beide Siciliën en troonopvolger van Spanje, verklaarde af te zien van zijn claim op de troon van het koninkrijk der Beide Siciliën om machtsconcentratie te voorkomen. Dit was eerder zo bepaald in een overeenkomst uit 1759, die bepaalde dat indien de koning van Spanje de kroon der Beide Siciliën zou erven hij daarvan af zou zien ten gunste van de volgende in de lijn van opvolging. En zo ontstonden er twee takken van de Constantijnse Orde, de Spaanse onder het huidige grootmeesterschap van prins Pedro de Bourbon der Beide Siciliën, hertog van Calabrië en de Italiaanse onder grootmeesterschap van prins Carlo de Bourbon der Beide Siciliën, hertog van Castro. In Spanje wordt derhalve de Spaanse tak erkend en in Italië zowel de Italiaanse als de Spaanse. Deskundigen op het

Irene, prinses der Nederlanden, van Oranje-Nassau en van Lippe-Biesterfeld. Hij is grootmeester van de Parmezaanse tak van de orde, die in 1817 gesticht is door Marie Louise van Oostenrijk, de latere hertogin van Parma. Via haar kwam het hertogdom na haar overlijden in 1847 in bezit van Karel Lodewijk van Bourbon-Parma, een voorvader van Carlos de Bourbon de Parme. Hij is het huidige hoofd van het huis Bourbon-Parma, die de nergens erkende titel van hertogen van Parma voeren. In 1860 heeft de Heilige Stoel expliciet geweigerd de orde als legitieme Constantijnse Orde te erkennen.

Maar nu terug naar de onlangs in Haarlem gehouden investituur en oprichting van een prioraat van de Italiaanse tak. Voor de plechtigheid was hoog bezoek uit Italië overgekomen in de persoon van prins don Francesco de Ruspoli, prins van Cerveteri, de grootkanselier van de orde. Ook aanwezig was de apostolisch nuntius mgr. dr. Paul Tschang In-Nam, de vertegenwoordiger van de Paus in Nederland. Een twaalfstal priesters concelebreerden en er waren veel belangstellenden in de Haarlemse Bavo aanwezig. De investituur vond plaats aan het begin van een pontificale heilige mis door het afleggen van de ridderbeloften waarna de blauwe mantel werd omgehangen en de geïnstalleerden een bul kregen uitgereikt door de grootkanselier. Ook al betreft het een niet-kerkelijke orde, bij zowel de Spaanse als de Italiaanse tak zijn altijd kardinalen betrokken geweest. Zo is voor de Italiaanse tak kardinaal Marcello Semeraro, prefect van het Dicasterie voor de heiligverklaringen, de grootprior van de orde die zetelt in Rome. Een bekende die lid van de orde in Rome is, is mgr. dr. Karel Kasteel, curie prelaat en jarenlang de Nederlander met de hoogste functie in het Vaticaan.

Het doel van de Orde is tweeledig. Zij haalt haar inspiratie uit de Constantijnse overwinning (Slag bij Pons Milvius in 312) die het begin inluidde van de christelijke samenleving, waarbij de beleving van het geloof, met gebed en liturgie en de trouw aan de kerk en de verheerlijking van het kruis van Christus centraal

Installatie van Lt.-Kol. H.A.R. Kampen als ridder van de Heilige Militaire Constantijnse Orde

staan. Daarmee zijn onlosmakelijk verbonden het doen van sociale werken en in het algemeen van werken van naastenliefde. Maar ondanks de goede werken is het zeer onwaarschijnlijk dat de Nederlandse delegatie van de orde door de gevestigde Nederlandse orden als ridder(lijke) orde erkend zal worden.

